

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

Masarykova 16
1000 Ljubljana

Datum: 15.10.2016

Prispevek ZASSS k razpravi o poučevanju drugega tujega jezika

V Zvezi aktivov svetov staršev Slovenije in v njenih članih (aktivih svetov staršev) smo o poučevanju drugega tujega jezika v osnovni šoli v preteklosti že večkrat razpravljali. Ker obstoječe stanje ne omogoča kakovostnega jezikovnega izobraževanja otrok, pozdravljamo tudi odprto javno razpravo in posebej to, da se ni zaprla sredi počitnic.

Javno razpravo razumemo kot zbiranje različnih pogledov mnenj, tudi predlogov, predvsem pa izkušenj iz različnih okolij, ki pomagajo razumeti, kako ima lahko nek ukrep na tem področju različne učinke za različne populacije otrok. Zato je ZASSS spodbujala svoje člane, da se v javno razpravo vključijo samostojno. Verjamemo, da so njihovi prispevki, kot tudi vsi drugi, ki so bili poslani, dragoceni in vredni pozornosti, čeprav ne odražajo nekih »poenotenih« mnenj in stališč. Pričakujemo, da bo Delovna skupina za ureditev položaja drugega tujega jezika v osnovni šoli pri MIZŠ (v nadaljevanju delovna skupina) ob upoštevanju vseh različnosti znala najti optimalno ureditev, ki bo osredotočena na čim večjo korist vseh učencev.

Za sodelovanje predstavnika ZASSS v delovni skupini so bila pripravljena izhodišča in analize, ki jih člani delovne skupine poznajo in tam zapisanega nima smisla obsežno ponavljati. Za tokratni prispevek izpostavljamo pet iztočnic, ki izhajajo iz različnih dokumentov.

- Država bi morala postaviti jasno izhodišče, kakšne jezikovne kompetence pričakuje od učencev, ko končajo devetletko. Za izhodišče lahko vzamemo kar naslednji zapis: "Slovenija je kot članica Evropske skupnosti sopolisnica številnih dokumentov Evropske komisije, med drugim tudi dveh ključnih s področja spodbujanja večjezičnosti: Nova okvirna strategija za večjezičnost (2005) in Akcijski načrt 2004 - 2006 za spodbujanje učenja jezikov in jezikovne raznolikosti, ki potrjujeta zavezanost Komisije Evropske skupnosti k večjezičnosti v Evropski uniji in učenju dveh jezikov (ob prvem) od zgodnjega otroštva naprej. V Akcijskem načrtu je posebej poudarjena namera, da razširjamo, utrjujemo in razvijamo čim zgodnejše učenje enega ali več (tujih) jezikov v vsaki članici EU. Ján Figel', Evropski komisar za izobraževanje, usposabljanje, kulturo in večjezičnost, je povzel bistvo zgodnjega učenja večjega števila jezikov takole: »V razširjeni in večjezični Evropi nam zgodnje učenje (tujih) jezikov omogoča odkrivanje drugih kultur in nas pripravlja na učinkovitejšo zaposlitveno mobilnost.« Akcijski načrt nalaga vsem državam EU, da zagotovijo vsem svojim prebivalcem, da se poleg prvega jezika naučijo še dva druga jezika. Ta sta

lahko sosedska, manjšinska ali tuja." (Pregledna in evalvacijska študija »Dodatni tuji jeziki v otroštvu¹«)

- »Drugi tuji jezik kot osrednji predmet te razprave je zaradi zapletenosti ponujenih oblik učenja in zaradi izbirne narave v praksi pokazal, da se tujih jezikov ne morejo učiti vsi tisti, ki si to želijo in zmorejo, kar je bil cilj umestitve drugega tujega jezika v predmetnik osnovne šole.« (Izhodišča za javno razpravo, ki jih je pripravila delovna skupina²)
- Na videz »enaka« ureditev, ima za različne populacije otrok lahko zelo različne posledice. Tisto, kar je na primer drugi tuji jezik za večino učencev v Sloveniji, je tretji tuji jezik za učence na dvojezičnih področjih ali celo četrti tuji jezik za učence na dvojezičnih področjih, katerih materni jezik ni slovenski (oziroma italijanski ali madžarski). (povzeto po analizi ZASSS)
- »...da se stvari zataknejo, ko je treba konceptualne in strateške opredelitve spraviti s papirja in pisarn v šolsko življenje.« (iz Resolucije o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014-2018³)
- Za nedostopnost učenja drugega tujega jezika vsem otrokom niso »krivi« le zakoni, ampak tudi podzakonski akti, ki z določanjem pogojev za oblikovanje skupine vplivajo na to, ali bo šola lahko izvajala pouk drugega tujega jezika ali ne. (povzeto po analizi ZASSS)

Sedanje zapleteno in neučinkovito stanje, ki ne zmore doseči temeljnega cilja (zagotoviti učenja jezikov učencem, ki to želijo in zmorejo – osredotočenost na korist učenca) je posledica pogostih nekonsistentnih sprememb zakonodaje (od leta 2007 jih je bilo kar devet) in najmanj si želimo, da bi bila nova ureditev, ki jo pripravlja delovna skupina, deseta v vrsti, ki stanja ne bi izboljšala, ampak le dodatno zapletla. Zato predlagamo, da za vsako različica ureditve, ki jo bo delovna skupina obravnavala, pripravi simulacijo učinkov (tudi z upoštevanjem predvidenih sprememb v podzakonskih aktih) in preveri, ali proučevana različica izpolnjuje temeljni cilj in ali je izvedljiva.

Predvidevamo pa, da bodo pri simulaciji izvedljivosti in praktičnih učinkov potrebni dodatni podatki (poleg tistih, ki so zajeti v analizi ZASSS) in jih bo moralo MIZŠ čim prej priskrbeti. Na primer:

- Koliko usposobljenih učiteljev tujih jezikov je zaposlenih v OŠ in za poučevanje katerih tujih jezikov so usposobljeni?
- Koliko delovno aktivnih učiteljev tujih jezikov in za katere jezike je na razpolago na trgu dela?

1

http://www.zrss.si/projektiess/skladisce/sporazumevanje_v_tujih_jezikih/tuj%20jezik%20v%20prvem%20triletju/Strokovni%20C4%8Dlanki%20in%20prevodi/dodatni%20tuji%20jeziki%20v%20otro%C5%A1tvu%20%28eval.studija%29_%20pizorn.pdf

2

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/Aktualno/Poucevanje_tujega_jezika_Izhodisca_javna_razprava_pop.doc

3

<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201362&stevilka=2475>

- Koliko učencev se vsako leto prijavi na NIP tuji jezik, ki ga nato šola 1. zaradi premajhnega števila učencev, ki ga predpisuje Pravilnik (manj kot 12), ali 2. zaradi večjega interesa za druge NIP kljub zadostnemu številu zaradi omejitve števila skupin na šolo ne izvaja.
- Kašna sredstva je maksimalno pripravljeno/zmožno nameniti MIZŠ za poučevanje 2. tujega jezika?

Predvsem zaradi kadrovskih vidikov vsake proučevane različice, bi morala biti simulacija opravljena v celovitem kontekstu jezikovnega izobraževanja – učitelji tujih jezikov so namreč potrebni tudi za zgodnje poučevanje prvega tujega jezika in vprašanje, ali je za določeno ureditev na voljo dovolj primerno usposobljenih učiteljev, je eno ključnih (tudi za predvidevanje primernih rokov in zahtev za prehodno obdobje).

Seveda pa simulacija ne more mimo celovito ovrednotenih finančnih posledic in nujne uskladitve le-teh s sredstvi, ki jih je mogoče zagotoviti (prav umanjkanje tega pogoja je botrovalo nekaterim stranpotem v preteklosti).

V ZASSS verjamemo, da je mogoče obstoječo ureditev bistveno izboljšati in bomo pri iskanju rešitev še naprej aktivno sodelovali. Da bi bilo sodelovanje čim bolj kakovostno, že na tem mestu prosimo da na e-naslov info@zasss.si posredujete vse prispevke, ki ste jih prejeli v okviru te javne razprave.

Dr. Anton Meden,
predsednik ZASSS